

Antropologia dels pobles d'Espanya

Codi: 101243

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OB	3	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Montserrat Clua Fainé

Correu electrònic: Montserrat.Clua@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits però s'espera que els estudiants hagin cursat prèviament algunes de les assignatures fonamentals del grau d'antropologia

Objectius

Assignatura obligatòria que forma part de la matèria de "Coneixement etnogràfic". S'imparteix al primer semestre de 3er curs del grau d'antropologia i continua el procés de fonamental de formació dels/les estudiants.

L'objectiu general és proporcionar a l'alumnat un coneixement panoràmic dels autors, obres i temes més rellevants en l'estudi etnològic de l'àrea de l'Estat Espanyol com a escenari i com a objecte etnogràfic, en les seves dimensions regional, històrica i comparativa. Així mateix es pretén desenvolupar una mirada crítica cap a les diferents maneres com s'ha fet antropologia a Espanya i sobre Espanya, les seves relacions i la seva problemàtica.

L'assignatura està pensada per proporcionar instruments i competències necessàries per a la formació dels estudiants com a futurs professionals de l'antropologia, especialment en la seva aplicació en l'àmbit laboral i de recerca espanyol.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les complementarietats i les incongruències de diferents informes etnogràfics de la mateixa zona.
2. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
3. Aplicar els conceptes antropològics a la comprensió de relacions interculturals en contextos etnogràfics regionals.
4. Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals.
5. Avaluar críticament els materials etnogràfics com a proposta de models teòrics.
6. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
7. Avaluar els aspectes positius i negatius de la dialèctica entre etnografies específiques i comparacions d'abast transcultural.
8. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
9. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
10. Identificar la variabilitat sociocultural en contextos etnogràfics específics.
11. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència.
12. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
13. Integrar de manera holística els desenvolupaments dels camps clàssics de l'antropologia.
14. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
15. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

1. Introducció: debat al voltant de l'objecte d'estudi
2. Breu història de l'antropologia espanyola
3. Del folklore a l'estudi del patrimoni immaterial
4. Creences, religió i rituals
5. Rols de gènere, matrimoni, família i formes de parentiu
6. Ecologia, tecnologia i formes de producció
7. Política, identitat(s) i etnicitat
8. Minories, marginació i racisme

Metodologia

El/la protagonista en el procés d'ensenyament-aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat una metodologia que requereix de la seva implicació activa en l'aprenentatge, la seva capacitat de treball autònom, autoregulació i responsabilitat en tot el procés.

L'estudiant ha de tenir en compte que el Campus Virtual és l'espai a través del qual es notifiquen informacions fonamentals de l'assignatura (horaris de tutories, canvis de dates en les activitats o lliuraments programats, incidències varies, novetats, etc.). Per tant, és responsabilitat seva estar atent a les notícies i informacions que es vagin penjant durant el curs.

El treball per part dels estudiants consisteix fonamentalment en la recerca i anàlisi d'informació, la realització de les lectures previstes, la realització i lliurament (en format paper i/o enviament via campus virtual) dels treballs i comentaris corresponents i la participació en els debats guiats.

La metodologia implica el treball continuat a través de:

Classes teòriques i pràctiques dirigides pel professorat: classes magistrals i pràctiques amb suport TIC, visionat i discussió de documentals etnogràfics i films a l'aula.

Seminaris de discussió de textos o material audiovisual: sessions de debat i participació individual o en grup, dins i fora de l'aula (a través del Moodle), sobre les lectures o el material audiovisual.

Sortides: sortides programades a museus o exposicions vinculades amb el contingut de l'assignatura.
Elaboració i presentació de treballs: cerca de documentació; lectura i comprensió de textos; elaboració, redacció i presentació de treballs; definició de paraules clau; estratègies de recerca i bases de dades bibliogràfiques; elaboració de pòsters, recensions, assajos crítics individuals o en grup; treball per projectes; presentació pública de treballs.

Estudi i treball personal: lectura comprensiva de textos de lectura obligatòria, recerca d'informació, ampliació del temari, realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums dels materials treballats a classe, les lectures i el treball de recerca autònom.

Tutories: Atenció personalitzada a l'estudiant al despatx o a l'aula, individuals o en grup.

Tutories i comunicació amb la professora:

La comunicació es realitzarà a través del Campus Virtual. El correu electrònic no serveix per fer tutories virtuals a distància. Es pot usar per demanar hora si no es pot assistir al despatx en l'horari de tutories indicat per la professora el primer dia a classe i al Campus Virtual.

Les tutories es realitzaran en el despatx de la professora (B9-209, Departament d'antropologia) en l'horari d'atenció que la professora proporcionarà el primer dia de classe.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques i pràctiques	38	1,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15
Seminaris de discussió de textos o material audiovisual	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Supervisades			
Sortides programades de complement formatiu	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15
Tutories individuals i en grup	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Estudi i treball personal	40	1,6	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Lectures	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Avaluació

Sistema d'avaluació

L'avaluació de la assignatura s'entén com un procés continu i progressiu, que s'estén durant tot el període lectiu i es desenvolupa a partir de la realització de diferents activitats d'avaluació:

MÒDUL DE TREBALLS (30% de la nota final):

- Elaboració d'un projecte de recerca en grup (30%) Elaboració d'un projecte de recerca sobre un tema escollit pels estudiants. Per fer el projecte és imprescindible fer com a mínim una tutoria de tots els membres del grup amb la professora per assegurar una bona elecció del tema i la realització correcta del treball i fer els 5 lliuraments parcials que guien el procés. La nota del treball pot donar-se el cas que sigui individualitzada, ja que es tindrà en compte no sols el treball presentat pel grup sinó també si l'estudiant ha assistit a les tutories amb la professora, ha participat en tots els lliuraments parcials i a la presentació pública del pòster amb la resta de companys/es.

MÒDUL DE PRESENTACIONS I PARTICIPACIÓ (30% de la nota final): Aquest mòdul no és recuperable

- Presentació del projecte en format pòster (10%), que serà exhibit en una mostra pública a final de curs, al gener. La nota del pòster serà avaluat conjuntament per la professora i pels companys (50%/50%).

- Participació (20%) en activitats desenvolupades dins i fora de l'aula (exercicis pràctics a l'aula, discussió de les lectures obligatòries a l'aula, debats virtuals, sortides en grup a museus). Les evidències sobre la participació seran: les signatures a totes les classes anteriors i el lliurament de les aportacions escrites quan les activitats ho requereixin.

MÒDUL DE PROVES ESCRITES (40% de la nota final):

- Examen escrit (20%) sobre una lectura obligatòria, a escollir entre:

. Francesc Candel (1964) *Els altres catalans*, Barcelona: Edicions 62

. Francesc Serés (2014) *La pell de la frontera*, Barcelona: Quaderns Crema.

- Examen escrit (20% nota final) basat en el contingut treballat a classe a través del temari, les lectures obligatòries vinculades amb els temes i les activitats realitzades.

Lectures obligatòries:

- Joan PRAT (1991), "Historia", en Prat et alt. (eds.) *Antropología de los pueblos de España*, Madrid: Taurus, pp.13-32.

- Julio CARO BAROJA (1961), "Prólogo" y "Capítulo 19: Una exploración de ciertas conciencias actuales", en *Las brujas y su mundo*, Madrid: Alianza Editorial, 1993, pp. 280-297

- Jesús CONTRERAS (1991), "Los grupos domésticos. Estrategias de producción y reproducción", en Prat et alt. (eds.) *Antropología de los pueblos de España*, Madrid: Taurus, pp.343-380.

- Carmelo LISÓN (1972), "Sobre áreas culturales en España", en *Ensayos de Antropología Social*, Madrid: Ayuso, pp.40-118

- Isidoro MORENO (1991), "Identidades y rituales", en Prat et alt. (eds.) *Antropología de los pueblos de España*, Madrid: Taurus, pp.601-636..

- Teresa SAN ROMÁN (1996), "Retomando marginación y racismo: hipótesis sobre el discurso y su génesis", *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*, Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB-Tecnos, pp. 232-242.

Al principi de curs es lliurarà el cronograma amb les dates de realització dels lliuraments parcials del projecte en grup, les discussions de les lectures obligatòries, les sortides als museus, els lliurament dels treballs i la realització exàmens.

L'absència o lliurament fora de termini de les activitats d'avaluació sense una causa degudament justificada i acreditada significa que aquella activitat no serà avaluada. No s'acceptaran evidències d'avaluació que no s'ajustin als estàndards de format de les pautes i rúbriques de realització dels treballs.

Sobre la còpia, plagi o engany, segons la normativa vigent (Article 116. Resultats de l'avaluació), en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, la professora informará l'alumnat (a l'aula i via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

Criteris d'avaluació

Es considerarà no avaluable l'alumne que no hagi realitzat en les dates fixades totes les activitats del treball en grup del projecte (30%), l'examen del llibre obligatori (20%) i almenys un 50% de les activitats de participació a l'aula, excepte per causes justificades i degudament acreditades.

Per considerar superada l'assignatura cal obtenir una nota final mínima de 5, resultat de la mitjana de les notes de cada mòdul segons el seu percentatge de la nota final.

Criteris de recuperació

Podrà optar a recuperació l'alumnat suspès que compleixi els criteris per ser avaluable (és a dir, ha d'haver estat prèviament avaluat en el treball en grup del projecte, l'examen del llibre obligatori i haver realitzat almenys un 50% de les activitats de participació) i hagi obtingut una qualificació mínima en la mitjana de l'assignatura de 3,5. La recuperació consistirà en un examen de la part suspesa. El mòdul de participació no és recuperable.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs	20-40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Participació a l'aula i presentacions de treballs	10-30%	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Proves escrites	40-60%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA GENERAL DE CONSULTA:

AGUILAR, E., FEIXA, C. & MELIS, A.: "Tradiciones y escenarios actuales de la Antropología en España", *Sociedad Española de Antropología*, Zaragoza, 1996.

AGUIRRE, A.: *La Antropología Cultural en España*, Barcelona: P.P.U., 1986.

ANTA, J.L.: "Crítica de la institucionalización académica en España", I Congreso de Historia de la Antropología Española, *Anthropologica*, vol.II, nº7-12, 1993:197-203.

ANTA, J.L.: "En el filo de la modernidad. Algunas casualidades y coincidencias en las recientes antropologías españolas", *Ankulegi*, revista de antropología social, Donosti, nº2, 1998:117-124.

ANTA, J.L.: *Segmenta antropológica. Un debate crítico con la antropología social española*, Granada: Universidad de Granada, 2007.

CALVO, L.: *Historia de la Antropología en Cataluña*, Madrid: CSIC, 1997.

CARO BAROJA, Julio: *Los pueblos de España*, V.1 i 2, Madrid: Alianza ed., 2003 [1946].

CÁTEDRA, María: *Los españoles vistos por los antropólogos*, Gijón: Júcar, 1995.

ESCANDELL, N. & TERRADAS, I. (compl.): *Història i antropologia en la memòria d'Àngel Palerm*, Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.

ESTEVA FABREGAT, C.: *Formas expresivas en antropología*, México: UNAM-Instituto de investigaciones antropológicas- El colegio de Jalisco, 2010.

FERNANDEZ DE ROTA Y MONTER, J.A. (dir.): *Las Diferentes Caras de España. Perspectivas de antropólogos extranjeros y españoles*, La Coruña: Universidade da Coruña, 1996.

FERNÁNDEZ MONTES, Matilde (coord.): *Etnología de las Comunidades Autónomas*, Madrid: CSIC, 1996.

GONZÁLEZ, Aurora & MOLINA, J.L.: *Abriendo surcos en la tierra*, Bellaterra: Publicacions de la UAB, 2003.

LACOMBA, J.A.: La mirada ajena: Andalucía vista por "otros", *Estudios Regionales*, 34. Pp. 163-177, 1992.

LISÓN, C.: *Temas de Antropología española*, Madrid: Akal, 1976.

LISÓN, C.: "Sobre antropología y antropólogos españoles", *Anales de la Fundación Joaquín Costa*, nº 10, 1993:237-250.

LLOBERA, JR.: *La identidad de la antropología*, Barcelona: Anagrama, 1999 (1990).

MONCÓ REBOLLO, Beatriz: "Culturas en España", en Kottak, *Una exploración de la diversidad humana con temas de la cultura hispana*, McGrall-Hill, 2000 (6ª edició).

NAROTZKY, Susana: *La antropología de los pueblos de España. Historia, cultura y lugar*, Barcelona: Icària, 2001.

ORTIZ, Carmen & SÁNCHEZ, Luis Ángel (ed.): *Diccionario Histórico de la Antropología Española*, Madrid: CSIC, 1994.

PITT-RIVERS, J.: "Los estereotipos y la realidad acerca de los españoles", en Cátedra, M. (ed.) (1991) *Los Españoles vistos por los antropólogos. Serie Antropología. Júcar Universidad*. Pp. 31-43.

PONS et alt.: *Perspectivas de la Antropología Española*, Madrid: Akal, 1978.

PRAT, J. (coord.): "Investigadores e investigados: Literatura antropológica en España desde 1954", edició especial de l'*Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, ITA: Tarragona, 1999.

PRAT, J. & MARTÍNEZ, A.: *Ensayos de Antropología Cultural. Homenaje a Claudi Esteva Fabregat*, Barcelona: Ariel, 1996.

PRAT et al.: *Antropología de los pueblos de España*, Madrid: Taurus, 1991.

RONZÓN, Elena: *Antropología y antropologías. Ideas para una historia crítica de la antropología española*. Oviedo: Pentalfa Ediciones, 1991.

SANMARTIN, R. (coord.): *Antropología sin fronteras. Ensayos en honor a Carmelo Lisón*, Madrid: CIS, 1994.

VVAA: *Iberian Identity*, California: U.P., 1990.

VVAA: *Spanish Cultural Studies*, Oxford University Press, 1995.